ଫୁଲ ବଦନ୍ ତିୱାରୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

ବନାମ

ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

ଏପ୍ରିଲ 3,2003

[ଶିବରାଜ ଭି. ପାଟିଲ୍ ଏବଂ ଅରିଜିତ୍ ପଶାୟତ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ସେବା ଆଇନ:

ନିୟମିତକରଣ — ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ର — ରେଳବାଇ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ଝିଅମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ — ରେଳବାଇ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ 'ଷ୍ଟାଫ୍ ବେନିଫିଟ୍ ଫଣ୍ଡ' ରୁ ମିଳୁଥିବା ସହାୟତା ଏବଂ ପ୍ରଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କଠାରୁ ଆଦାୟ କରାଯାଉଥିବା ଫି ସାହାଯ୍ୟରେ ପରିଚାଳିତ — ସୁପରଭାଇଜର ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଚୟନିତ ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତ — ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାରିଶ୍ରମିକ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ଆଧାରରେ ଦିଆଯାଉଥିବା କମିଶନ ଭିତ୍ତିରେ — ଏହିପରି ନିଯୁକ୍ତ ସୁପରଭାଇଜରମାନେ ରେଳବାଇ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ଆଧାରରେ ନିୟମିତକରଣ ଏବଂ ରେଳବାଇ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସହ ସମାନ ପେ-ସ୍କେଲ ସମେତ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ସୁବିଧା ଦାବି କରି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ଅଧିକରଣ (C.A.T.) ରେ ଓ.ଏ. (O.A.) ଦାୟର କରିଥିଲେ — ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଗଲା ଯେ, ଦାବିଦାରମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ନିଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି ନିଯୁକ୍ତି ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ହୋଇଥିବା ଦର୍ଶାଯାଇ ନାହିଁ — ନିଯୁକ୍ତି ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଏହି ନିଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ମାସିକ ୫୫ ଟଙ୍କାରୁ ୩୦୦ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାରିଶ୍ରମିକ ଏବଂ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ବିଲ୍‌ରୁ ୩% ସୁପରଭିଜନ ଚାର୍ଜ ଆଧାରରେ ଥିଲା — ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ ପକ୍ଷରୁ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ନିଯୁକ୍ତି ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକ ରେଳବାଇ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇ ନାହିଁ — ଆବେଦନକାରୀମାନେ ରେଳବାଇ କର୍ମଚାରୀ ନୁହନ୍ତି ଏବଂ ତେଣୁ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣରେ ଏହି ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ବୋଲି ଅଧିକରଣ ସଠିକ୍ ଭାବେ ନିଷ୍କର୍ଷ କାଢ଼ିଥିଲେ — ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅଧିକରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଆଦେଶକୁ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ନକରି ସଠିକ୍ କରିଛନ୍ତି — ଏହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ତଥ୍ୟ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ

ନିଯୁକ୍ତି ଆଦେଶ, କାର୍ଯ୍ୟର ସ୍ୱରୂପ ଏବଂ ଯୋଜନାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଆବେଦନକାରୀମାନେ ରେଳବାଇ କର୍ମଚାରୀ ଅଟନ୍ତି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଏମ୍. ଏମ୍. ଆର୍. ଖାନ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ *ୟୁନିଅନ୍ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ,* **[1990] (Supp.) SCC 191 — ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ ନୁହେଁ ବୋଲି ଧରାଯାଇଛି । ୟୁନିଅନ୍ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଜେ.ଭି. ସୁଭାୟା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ, [1996] 2 SCC 258 ଏବଂ ଅଲ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ ଏମ୍ଲଏଇଜ୍‌ସ୍ ଆସୋସିଏସନ୍ ବନାମ ୟୁନିଅନ୍ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ, [1990] 1 SCR 594 — ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।**

ଦେୱାନୀ ଅପିଲୀୟ ଅଧିକାରିତା : ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 272/2001

ସି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.ପି. ସଂଖ୍ୟା 6654/1999 ରେ ଦିଲ୍ଲୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ 13.1.2000 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଅନିସ୍ ସୋହରାୱାର୍ଦୀ, ଶ୍ରୀମତୀ ଶାମାମା ଅନିସ୍, ଏସ୍. ମେହଦି ଇମାମ୍ ଏବଂ ବିନୟ ପି. ତ୍ରିପାଠୀ ।

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଅତିରିକ୍ତ ସଲିସିଟର ଜେନେରାଲ, ଶ୍ରୀ. ମୁକୁଲ୍ ରୋହତଗୀ, ଏସ୍. ୱାସିମ୍ ଏ. କାଦ୍ରି, ଶ୍ରୀମତୀ ଅନୀଲ କଟିୟାର ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ନିମ୍ନଲିଖିତ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା:

ଏହି ଅପିଲରେ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଥିବା ଅପିଲକାରୀମାନେ, ସି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.ପି. ସଂଖ୍ୟା 6654/99 ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 13.1.2000 ତାରିଖରେ ପାରିତ ଆଦେଶର ବୈଧତା ଏବଂ ସଠିକତାକୁ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରଥମେ, ଅପିଲକାରୀମାନେ ଓ.ଏ. ସଂଖ୍ୟା 3099/91 ଏବଂ ଓ.ଏ. ସଂଖ୍ୟା 1014/93 ଦାଖଲ କରି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇଥିଲେ । ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଉଭୟ ଓ.ଏ.କୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ । ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ଉକ୍ତ ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ ହୋଇ ଏବଂ ତାହାଦ୍ୱାରା କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇ, ସେମାନେ ପୂର୍ବୋକ୍ତ ରିଟ୍ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ମତଠାରୁ ଭିନ୍ନ ମତ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଯଥାର୍ଥ କାରଣ କିମ୍ବା ବୈଧ ଆଧାର ପାଇନଥିଲେ

। ତେଣୁ, ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁମୋଦନ କରି ରିଟ୍ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା । ।

ଅପିଲକାରୀମାନେ ଦାବି କରିଥିଲେ ଯେ, ସେମାନେ ଉତ୍ତର ରେଳବାଇର କର୍ମଚାରୀ ଥିଲେ ଏବଂ ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ତଦାରଖକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ; ସେମାନଙ୍କୁ ରେଳ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତଦାରଖକ ଭାବେ ଚୟନ ଓ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା; ସେମାନେ ରେଳ କର୍ମଚାରୀ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଆସୁଥିବାରୁ, ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ମୂଳ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକରେ ଦାବି କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତିକାର ପାଇବା ପାଇଁ ସେମାନେ ଅଧିକାରୀ ଥିଲେ । ଓ.ଏ. 3099/91 ରେ, ଏଠାରେ ଅପିଲକାରୀ ସଂଖ୍ୟା 1, ଅର୍ଥାତ୍ ଫୁଲ ବଦନ ତିୱାରୀ, 17.12.1991 ତାରିଖର ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଦ୍ୱାରା କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ, ଯାହା ମହିଳା ସିଲେଇ କେନ୍ଦ୍ରର ସଭାପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ଗାଜିଆବାଦ ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରରେ ତଦାରଖକ ପଦବୀ ପୂରଣ ପାଇଁ ଆବେଦନ ଆହ୍ୱାନ କରାଯାଇଥିଲା।ତାଙ୍କର ମାମଲା ଥିଲା ଯେ, 1.7.1989 ରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପରେ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ପୂର୍ବରୁ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇସାରିଥିଲା, ସେତେବେଳେ ସେହି ପଦବୀ ପାଇଁ ପୁନର୍ବାର ନୂତନ ନିଯୁକ୍ତି କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଓ.ଏ. ସଂଖ୍ୟା 1014/93 ଆପିଲକାରୀମାନେ ଏବଂ ଆଉ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ସେମାନଙ୍କ ସେବାକୁ ସମସ୍ତ ତଦନୁଷଙ୍ଗୀ ସୁବିଧା ସହ ନିୟମିତ କରାଯାଉ, ସେମାନଙ୍କୁ ରେଳ କର୍ମଚାରୀ ଭାବେ ଘୋଷଣା କରାଯାଉ, ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ଭତ୍ତା ସହ ନିୟମିତ ବେତନକ୍ରମ ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କୁ ବେତନ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଉ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସେବା ନିୟମିତକରଣ ଦାବି କରିବାରେ ବାଧକ ହୋଇପାରୁଥିବା ଏପରି ନୀତି କିମ୍ବା ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ରଦ୍ଦ କରାଯାଉ ।

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ମତକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ, ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଏହି ନିଷ୍କର୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ଯେ, ଆପିଲକାରୀମାନେ ଆଦୌ ରେଳ କର୍ମଚାରୀ ନୁହନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନେ ରେଳ କର୍ମଚାରୀ ନ ହୋଇଥିବାରୁ, ସେମାନଙ୍କ ମାମଲାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପାଇଁ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କର କୌଣସି ଅଧିକାରିତା ନଥିଲା । ଯଦିଓ ଓ.ଏ. ସଂଖ୍ୟା 1014/93 ରେ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ପକ୍ଷଗୁଡ଼ିକର ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ, ତଥାପି ଶେଷରେ ଓ.ଏ. ସଂଖ୍ୟା 3099/91 ରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଆଦେଶକୁ ଅନୁସରଣ କରି, ନିଜର କୌଣସି ଅଧିକାରିତା ନାହିଁ ବୋଲି ଧରି ଓ.ଏ. ସଂଖ୍ୟା 1014/93 କୁ ମଧ୍ୟ ଖାରଜ କରିଥିଲେ । ଉପରେ ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ପରି, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିନଥିଲେ।

ଶ୍ରୀ ଅନିସ ସୁହରାୱର୍ଦ୍ଦୀ, ଆପିଲକାରୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଉପସ୍ଥିତ ବିଦ୍ୱାନ ଅଧିବକ୍ତା, ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରି କହିଥିଲେ ଯେ, ଆପିଲକାରୀମାନେ ଦୀର୍ଘ ବର୍ଷ ଧରି ରେଳବାଇରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଆସୁଛନ୍ତି; ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଗତ 30 ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଧରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଆସୁଛନ୍ତି । ଏହି ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ ରେଳ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଥାଏ; ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରେଳ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ ହିଁ ଏହି ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ପରିଚାଳନା କରନ୍ତି । ଆପିଲକାରୀମାନେ ରେଳବାଇର ନିୟମିତ କର୍ମଚାରୀ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଆସୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହି ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ସେମାନଙ୍କ ସେବାକୁ ନିୟମିତ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ତାଙ୍କ ମତରେ, ଆପିଲକାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଦାବିଗୁଡ଼ିକୁ ଖାରଜ କରିବାରେ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉଭୟେ ସଠିକ୍ ନଥିଲେ । ନିଜର ଉପସ୍ଥାପନର ସମର୍ଥନରେ ବିଦ୍ୱାନ ଅଧିବକ୍ତା ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ *ଏମ୍. ଏମ୍. ଆର୍. ଖାନ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* ବନାମ *ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ*, [1990] Supp. SCC 191 ମାମଲାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ ।

ଏହାର ବିରୋଧରେ, ଶ୍ରୀ ମୁକୁଲ ରୋହତଗୀ, ବିଦ୍ୱାନ ଅତିରିକ୍ତ ସଲିସିଟର ଜେନେରାଲ, ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତିଉତ୍ତର ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ଏବଂ ଆପିଲକାରୀମାନଙ୍କୁ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ନିଯୁକ୍ତି ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ଆମର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ଯୁକ୍ତି ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ପକ୍ଷଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ପୃକ୍ତ ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ବିସ୍ତୃତ ବିଚାର ପରେ ଏହି ନିଷ୍କର୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ଯେ, ଆପିଲକାରୀମାନେ ରେଳବାଇର କର୍ମଚାରୀ ନୁହନ୍ତି ଏବଂ ତେଣୁ ଏହି ମାମଲାର ବିଚାର କରିବାର ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କର କୌଣସି ଅଧିକାରିତା ନଥିଲା । ତଥ୍ୟ ଓ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁମୋଦନ କରି ସଠିକ୍ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ। ସେ ଆହୁରି କହିଥିଲେ ଯେ, ରେଳ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଓ କନ୍ୟାମାନଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ଓ ସହାୟତା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏକ ହିତକାରୀ ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ତଦାରଖକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଆପିଲକାରୀମାନଙ୍କୁ ଚୟନ ଓ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ ଆପିଲକାରୀମାନେ ରେଳବାଇର ପୂର୍ଣ୍ଣକାଳୀନ କର୍ମଚାରୀ ଭାବେ ନୁହେଁ, କିମ୍ବା କୌଣସି ବେତନକ୍ରମରେ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପାରିଶ୍ରମିକରେ ଏବଂ କରାଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟର ଆଧାରରେ ପ୍ରଦାନୀୟ କମିଶନ ସହିତ ତଦାରଖକ ଭାବେ ଚୟନ ଓ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ସେମାନେ କେବଳ ଅର୍ଦ୍ଧକାଳୀନ କର୍ମଚାରୀ

ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମତରେ, ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଆପିଲକାରୀମାନଙ୍କୁ ରେଳ କର୍ମଚାରୀ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ବିବାଦିତ ରାୟଟି ବୈଧ ଓ ଯଥାର୍ଥ ଅଟେ ।

ପକ୍ଷଗୁଡ଼ିକଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥାପିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ସାବଧାନତାର ସହିତ ବିଚାର କରିଛୁ । ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଏହା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇନାହିଁ ଯେ, ଆପିଲକାରୀମାନଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି କୌଣସି ନିଯୁକ୍ତି ନିୟମ ଅନୁସାରେ କିମ୍ବା ତାହାର ଅଧୀନରେ ହୋଇଥିଲା। କମଳା ରାଣୀଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଥିବା ନିଯୁକ୍ତି ଆଦେଶରୁ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ, ତାଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି ପ୍ରତି ମାସ Rs. 55 ରୁ Rs. 300 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ରାଶିର ପାରିଶ୍ରମିକରେ, ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ରାଶି ଏବଂ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ବିଲ୍‌ରୁ 3% ତଦାରଖ ଦେୟ ଆଧାରରେ ହୋଇଥିଲା । ଶ୍ରୀମତୀ କମଳା ଆହୁଜାଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତି ଆଦେଶରୁ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ, ଅନୁଷ୍ଠିତ ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ତାଙ୍କୁ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀର ଲାଜପତ ନଗରସ୍ଥିତ ରେଳ ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ, କାଟିବା, ସିଲେଇ ଇତ୍ୟାଦି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ମହିଳା ପ୍ରଶିକ୍ଷିକା ଭାବେ ନିଯୁକ୍ତି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ଆଦେଶରେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି ଯେ, କର୍ମକେନ୍ଦ୍ରଟି କର୍ମଚାରୀ କଲ୍ୟାଣ ପାଣ୍ଠିରୁ ମିଳୁଥିବା ସହାୟତା ଏବଂ ପ୍ରଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କଠାରୁ ସଂଗୃହୀତ ଶୁଳ୍କରୁ ପରିଚାଳିତ ହେବ ଏବଂ ଏହା ରେଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ହେବ ନାହିଁ । ଉକ୍ତ ଆଦେଶରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ, ଏହି ନିଯୁକ୍ତି ରେଳ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ଅନୁମୋଦିତ କୌଣସି ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରିବ ନାହିଁ । ଆଉ ଏକ ନିଯୁକ୍ତି ଆଦେଶ, ଯାହା କୁମାରୀ ତୁଲସୀ ରାଣୀଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ରହିଛି, ସେଥିରୁ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ, ତାଙ୍କୁ ରେଳ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅନୁମୋଦିତ କୌଣସି ସୁବିଧା ପାଇବାକୁ ଅଧିକାରୀ କରାଯିବ ନାହିଁ, କାରଣ ତାଙ୍କର ନିଯୁକ୍ତି ରେଳବାଇରେ ହେବ ନାହିଁ । ଅବଶିଷ୍ଟ ଆପିଲକାରୀମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅନ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତି ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସମାନ ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ ରହିଛି । ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ପରିଚାଳନା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତିଉତ୍ତରର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 3 ରେ ନିମ୍ନପ୍ରକାର ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି:

> “(a) ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମହିଳା ତଦାରଖକଙ୍କୁ ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଥିବା ରେଳ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପତ୍ନୀ/କନ୍ୟା/ବିଧବାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିଦିନ 2 ରୁ 3 ଘଣ୍ଟା ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଏ । କର୍ମଚାରୀ କଲ୍ୟାଣ ପାଣ୍ଠି ନିୟମାବଳୀ ପୁସ୍ତକର ପୃଷ୍ଠା ସଂଖ୍ୟା 31 ର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 5(ii) ଅନୁଯାୟୀ, ତାଙ୍କୁ କର୍ମଚାରୀ କଲ୍ୟାଣ ପାଣ୍ଠିରୁ ପ୍ରତି ମାସ Rs. 300 ପରିମାଣର ପାରିଶ୍ରମିକ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ । ଏହି ପାରିଶ୍ରମିକକୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କର୍ମଚାରୀ କଲ୍ୟାଣ ପାଣ୍ଠି କମିଟି ସମୟକ୍ରମେ ସଂଶୋଧନ କରିଥାଏ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାରିଶ୍ରମିକ ପ୍ରତି

ମାସ Rs. 500 ଅଟେ। ଚଳିତ ବର୍ଷ ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କର୍ମଚାରୀ କଲ୍ୟାଣ ପାଣ୍ଠି କମିଟିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 29/30.8.2000 ତାରିଖର L. No. 989-E/117/2000-2001/E-IV ମାଧ୍ୟମରେ ଆବଣ୍ଟିତ ପାଣ୍ଠି (ସୂଚନା ପାଇଁ ଅନୁବନ୍ଧକ P-1 ଭାବେ ଏହାର ନକଲ ସଂଲଗ୍ନ କରାଯାଇଛି) ।"

ଏହା ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ ପକ୍ଷରୁ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ନିଯୁକ୍ତି ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକ ରେଳବାଇ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଅଧିକରଣ ଓ.ଏ. ନଂ 3099/91 ରେ ପାରିତ ଆଦେଶରେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କର କୌଣସି ଆଞ୍ଚଳିକ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ନାହିଁ; କାରଣ ଆବେଦନକାରୀ ତା 17.12.1991 ରିଖର ନୋଟିସ୍ ଦ୍ୱାରା କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ମହିଳା ସିଲାଇ କେନ୍ଦ୍ର, ଗାଜିଆବାଦର ସଭାପତି ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ର, ଗାଜିଆବାଦରେ ସୁପରଭାଇଜର ପଦବୀ ପୂରଣ ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତ ଆହ୍ୱାନ କରିଥିଲେ, ଆବେଦନକାରୀ ନିଜ ବାସସ୍ଥାନର ଠିକଣା ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ଗାଜିଆବାଦ ବୋଲି ଦେଇଥିଲେ, ଆକ୍ଷେପିତ ନୋଟିସ୍ ମଧ୍ୟ ଗାଜିଆବାଦ ମହିଳା ସିଲାଇ କେନ୍ଦ୍ରର ସଭାପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା, ଏବଂ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀରେ ଅବସ୍ଥିତ ରେଳବାଇର ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ନେଇ କୌଣସି ସୂଚନା ନଥିଲା। ଅଧିକରଣ ପାରାଗ୍ରାଫ୍ 8 ରେ ନିମ୍ନମତେ ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ:

"ଆମେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛୁ ଯେ ଯଦିଓ ଆବେଦନକାରୀ ତା 27.7.89 ରିଖର ଆଦେଶର ଏକ ନକଲ (ଅନୁବନ୍ଧ A-3) ଦାଖଲ କରିଛନ୍ତି ଯେଉଁଥିରେ ଆବେଦନକାରୀ ମହିଳା ସୁପରଭାଇଜର ପଦବୀ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇଛି, ତଥାପି ଦରମା/କମିଶନ ସମେତ ନିଯୁକ୍ତିର ଶର୍ତ୍ତାବଳୀ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିସ୍ତୃତ ଆଦେଶ ଦାଖଲ କରାଯାଇ ନାହିଁ ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀ ତାଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରରେ ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଏପରି କୌଣସି ବିସ୍ତୃତ ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ର ଜାରି କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଆମେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ ଯେ ଅନୁବନ୍ଧ A-3 ରେ ଥିବା ପତ୍ରଟି ଉତ୍ତର ରେଳବାଇ, ଗାଜିଆବାଦର ମଣ୍ଡଳ ପ୍ରବନ୍ଧକ/ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ର, ଗାଜିଆବାଦର ସଭାପତି ଭାବରେ ଜାରି କରାଯାଇଛି ଏବଂ ତାଙ୍କର ସରକାରୀ ପଦବୀ ଆଧାରରେ ନୁହେଁ; ଯାହା କି ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ର ରେଳବାଇର ଏକ ବିଭାଗ ନୁହେଁ ବୋଲି ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ଯୁକ୍ତିକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଛି ।"

ଉପରେ ଉଦ୍ଧୃତ ପାରାଗ୍ରାଫ୍ 8 ରେ ଯାହା ଦର୍ଶାଯାଇଛି, ତାହାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଅଧିକରଣ ନିଷ୍କର୍ଷ କାଢ଼ିଥିଲେ ଯେ ଓ.ଏ. ନଂ 3099/91 ର ଆବେଦନକାରୀ ଜଣେ ରେଳବାଇ କର୍ମଚାରୀ ନୁହନ୍ତି ଏବଂ ତେଣୁ ଅଧିକରଣ ସମ୍ମୁଖରେ ଏହି ଆବେଦନ ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ। ଉକ୍ତ ଆଦେଶକୁ ଅନୁସରଣ କରି ଅଧିକରଣ ଓ.ଏ. ନଂ 1014/93 ର ମଧ୍ୟ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ, ଯାହା ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ଅଧିକରଣ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖାଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟ ଓ ଦସ୍ତାବେଜଗୁଡ଼ିକୁ ସମଗ୍ର ଭାବେ ବିଚାର କରି ଏହି ଦୁଇଟିଯାକ ଓ.ଏ. ର ନିଷ୍ପାସନ କରିଥିଲେ ଯେ ସେହି ଓ.ଏ. ଗୁଡ଼ିକର ଆବେଦନକାରୀମାନେ (ଏଠାରେ ଆପିଲକାରୀମାନେ) ଭାରତୀୟ ରେଳବାଇର କର୍ମଚାରୀ ନୁହନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନେ ରେଳବାଇ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ମଧ୍ୟ ହୋଇନଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଉକ୍ତ ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିନଥିଲେ । ଆପିଲକାରୀମାନେ କୌଣସି ନିଯୁକ୍ତି ନିୟମ କିମ୍ବା ରେଳବାଇ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ କୌଣସି ସାମଗ୍ରୀ କିମ୍ବା ତଥ୍ୟର ଅଭାବରୁ, ଆପିଲକାରୀମାନେ ରେଳବାଇର କର୍ମଚାରୀ ଥିଲେ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବା କଷ୍ଟକର ଅଟେ । ଅଧିକନ୍ତୁ, ପ୍ରକୃତ ନିଯୁକ୍ତି ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକ, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକକୁ ଆମେ ଉପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛୁ, ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସୂଚାଏ ଯେ ସେମାନେ ଏକାଧିକ କାରଣରୁ ରେଳବାଇର ପୂର୍ଣ୍ଣକାଳୀନ କିମ୍ବା ନିୟମିତ କର୍ମଚାରୀ ନଥିଲେ। ନିଯୁକ୍ତି ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ କୌଣସି ବେତନ ହାର ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ, ମାସିକ ପାରିଶ୍ରମିକ ଭାବେ ଏକ ସ୍ୱଳ୍ପ ପରିମାଣର ଅର୍ଥ ଏବଂ କରାଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ଆଧାରରେ ଦିଆଯିବାକୁ ଥିବା କମିଶନ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ରେକର୍ଡରେ ଅଛି ଯେ ସେମାନେ ଅଂଶକାଳୀନ ଭିତ୍ତିରେ କର୍ମଚାରୀ ଥିଲେ । ସାଧାରଣତଃ ଏହା ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ଯେ କୌଣସି ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ କିମ୍ବା ରେଳବାଇ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ କମିଶନ ଭିତ୍ତିରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ । ଯେଉଁ ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ ଆପିଲକାରୀମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା, ତାହା ରେଳବାଇ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଏବଂ ଝିଅମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏକ କଲ୍ୟାଣକାରୀ ଯୋଜନା ଥିଲା । ଆପିଲକାରୀମାନଙ୍କୁ କେବଳ ସୁପରଭାଇଜର ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଏକ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଇଥିଲା। ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଏପରି ନିଯୁକ୍ତି ବଳରେ ଆପିଲକାରୀମାନେ ନିୟମିତ ରେଳବାଇ କର୍ମଚାରୀ ଥିଲେ ବୋଲି ଧରିନେବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ। ସେମାନେ ରେଳବାଇ କର୍ମଚାରୀ ନୁହନ୍ତି ବୋଲି ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବା ପରେ, ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ଏହି ନିଷ୍କର୍ଷ ବାହାରୁଛି ଯେ ସେମାନଙ୍କ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବିଚାର କରିବାକୁ ଅଧିକରଣଙ୍କର କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ନଥିଲା । ଏମ୍. ଏମ୍. ଆର୍. ଖାନ୍ (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ଏହି ଅଦାଲତଙ୍କ ରାୟ, ଆମ ମତରେ, ଆପିଲକାରୀମାନଙ୍କ ଦାବିକୁ

ସହାୟତା କରୁନାହିଁ, ଯାହା କି ପାରାଗ୍ରାଫ୍ 30 ରେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରାଯାଇଥିବା ସ୍ଥିତିରୁ ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଛି, ଯେଉଁଥିରେ ଏହିପରି ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି:

> "ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କଲ୍ୟାଣକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ନିୟୋଜିତ କର୍ମଚାରୀମାନେ ରେଳବାଇ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ମାନ୍ୟତା ପାଇବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ହେବେ କି ନାହିଁ ସେ ବିଷୟରେ ଆମେ କୌଣସି ମତାମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁନାହୁଁ, କାରଣ ସେମାନେ କିମ୍ବା ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତଥ୍ୟ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ନାହିଁ। ବୈଧାନିକ କ୍ୟାଣ୍ଟିନ୍‌ଗୁଡ଼ିକରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ କର୍ମଚାରୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଦାବିରେ ସଫଳ ହେବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ଆମର ନିଷ୍କର୍ଷ, ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିବା ସେମାନଙ୍କ ନିଜସ୍ୱ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ତଥ୍ୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ। ଯଦି ଏହି ସବୁ ତଥ୍ୟ ବଳରେ ସେମାନେ ରେଳବାଇ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ମାନ୍ୟତା ପାଇବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ, ତେବେ କେବଳ ସମାନ କିମ୍ବା ଅସମାନ ସ୍ଥିତିରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ କିଛି କର୍ମଚାରୀ ମଧ୍ୟ ସମାନ ମାନ୍ୟତା ଦାବି କରିପାରନ୍ତି ବୋଲି ସେମାନଙ୍କୁ ସେହି ମାନ୍ୟତାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଅତି କମ୍‌ରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ଏହି ଯୁକ୍ତିକୁ କେବଳ ଭୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଯୁକ୍ତି ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇପାରେ ଏବଂ ଏହି ପ୍ରକାରର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଯୁକ୍ତି ପରି ଏହାକୁ ମଧ୍ୟ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ ।"

ସେହି ମାମଲାଟି ଏକ ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା କ୍ୟାଣ୍ଟିନରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଥିଲା । ଉପରେ ଉଦ୍ଧୃତ କରାଯାଇଥିବା ଅଂଶରୁ ହିଁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୁଏ ଯେ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କଲ୍ୟାଣମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ କର୍ମଚାରୀମାନେ ରେଳ କର୍ମଚାରୀର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପାଇବେ କି ନାହିଁ, ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ କୌଣସି ମତ ପ୍ରକାଶ କରିନଥିଲେ । 'ଏମ୍. ଏମ୍. ଆର୍. ଖାନ୍'ଙ୍କ ମାମଲାର ପରିସର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସ୍ଥିତି ଏହି ଅଦାଲତଙ୍କ ଏକ ତିନି-ଜଣିଆ ବିଚାରପତି ବିଶିଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ଦ୍ୱାରା *'ୟୁନିଅନ୍ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* ବନାମ *ଜେ. ଭି. ସୁଭାଇହା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ*', [1996] 2 SCC 258 ମାମଲାରେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରାଯାଇଛି । ରାୟର ଅନୁଚ୍ଛେଦ *18* ରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି :

> "ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ କହିଲେ, କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ସମିତି ଏବଂ ନିବନ୍ଧକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱୈତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରହିଛି । ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ରେଳ ପ୍ରଶାସନର କୌଣସି ଭୂମିକା ନାହିଁ । ଯଦି ଅନୁଦାନକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣକାରୀ କାରକ ଭାବେ ଏବଂ ସମିତିଗୁଡ଼ିକ/ଭଣ୍ଡାରଗୁଡ଼ିକୁ ରେଳ ପ୍ରଶାସନ ଓ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ସଂସ୍ଥା କିମ୍ବା ଆବରଣ ଭାବେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ,

ତେବେ ଉପଯୁକ୍ତ ରାଜ୍ୟ ସରକାର କିମ୍ବା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ସହାୟତା ପାଉଥିବା ଘରୋଇ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକରେ ନିଯୁକ୍ତ କର୍ମଚାରୀ, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦାବି କରିବା ପାଇଁ ସେହି ନୀତି ସମାନ ଭାବରେ ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ ହେବ । ସେହିପରି, ଉପଯୁକ୍ତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂଗଠିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମବାୟ ଭଣ୍ଡାର/ସମିତିରେ ନିଯୁକ୍ତ ଅନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ସମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପାଇବାକୁ ଅଧିକାରୀ ହେବେ । ରାଜ୍ୟ ଅଧୀନସ୍ଥ କୌଣସି ପଦବୀ କିମ୍ବା କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ନିଯୁକ୍ତି ବୈଧାନିକ ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୁଏ । ଏହି ନିଯୁକ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନିଯୁକ୍ତି ମାଧ୍ୟମରେ, କିମ୍ବା ନିମ୍ନ ପଦରୁ ଉଚ୍ଚ ପଦକୁ ପଦୋନ୍ନତି ମାଧ୍ୟମରେ, କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଯୋଗ୍ୟତା ଅନୁଯାୟୀ ବଦଳି ମାଧ୍ୟମରେ କରାଯାଏ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ କରାଯାଇଥିବା ନିଯୁକ୍ତି ନିୟମାବଳୀର ପରିସର ବାହାରେ ସେବାରେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖୀ ଭାବେ ପ୍ରବେଶ କରାଇବା ସଦୃଶ ହେବ । ଏପରି ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ମାଧ୍ୟମରେ ନିଯୁକ୍ତି ସରକାରୀ ସେବାରେ ପଛଦ୍ୱାର ଦେଇ ପ୍ରବେଶର ମାଧ୍ୟମ ହୋଇଯିବ ଏବଂ ଏହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ତଥା ଲୋକସେବା ଆୟୋଗ କିମ୍ବା ଉପଯୁକ୍ତ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା କରାଯାଉଥିବା ନିଯୁକ୍ତି ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପରିପନ୍ଥୀ ହେବ । ଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇଥିବା ପରି, ଯଦି ସମବାୟ କ୍ୟାଣ୍ଟିନ୍ ପରି ସମିତିଗୁଡ଼ିକର କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ରେଳ କର୍ମଚାରୀ ଭାବେ ଘୋଷଣା କରାଯାଏ, ତେବେ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ନିବନ୍ଧକ ଏବଂ ରେଳ ପ୍ରଶାସନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱୈତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସୃଷ୍ଟି ହେବ । କିନ୍ତୁ *ଏମ୍. ଏମ୍. ଆର୍. ଖାନ୍* ମାମଲାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ସମୟରେ ଏହି ତଥ୍ୟ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅଣାଯାଇନଥିଲା ।"

"*ଅଲ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ ଏମ୍ପ୍ଲୟିଜ୍ ଆସୋସିଏସନ୍* ବନାମ *ୟୁନିଅନ୍ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ*, [1990] 1 SCR 594" ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଯେ, ରେଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନରେ ପରିଚାଳିତ କ୍ୟାଣ୍ଟିନ୍ ଏବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଓ କ୍ଲବ୍‌ଗୁଡ଼ିକରେ ପରିଚାଳିତ କ୍ୟାଣ୍ଟିନ୍ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ମୌଳିକ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଛି ଏବଂ ରେଳ *କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ସୁବିଧା* ରେଳ କ୍ଲବ୍‌ଗୁଡ଼ିକରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇନଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ, ଆପିଲକାରୀମାନେ ରେଳ ବିଭାଗର ଏକ ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି; କିନ୍ତୁ କେବଳ ଏହି କାରଣରୁ ସେମାନେ ରେଳ କର୍ମଚାରୀ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି, ଏହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ତଥ୍ୟାବଳୀକୁ ବିଚାରକୁ ନେଲେ, ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ପରି,

ଆପିଲକାରୀମାନଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି ଆଦେଶ, ସେମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ଯୋଜନାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଆପିଲକାରୀମାନେ ରେଳ କର୍ମଚାରୀ ବୋଲି କହିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏହି ସ୍ଥିତିରେ, ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଠିକ୍ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ମଧ୍ୟ ଯଥାର୍ଥ ଭାବେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିନଥିଲେ । ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଏହି ଅପିଲରେ ଆମେ କୌଣସି ଗୁଣବତ୍ତା ପାଉନାହୁଁ । ତେଣୁ, ଖର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଆଦେଶ ନଦେଇ, ଏହି ଅପିଲକୁ ଖାରଜ କରାଯାଉଛି ।

ଆର୍. ପି. ଆବେଦନଟି ଖାରଜ ହେଲା।

<u>ଅସ୍ୱୀକରଣ</u>

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

<u>ଭାଷାନ୍ତର:</u>

ତପସ୍ୱିନୀ ବିଶ୍ୱାଳ, ଅନୁବାଦିକା,
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ,କଟକ ।